

Meie Aeg

N: 3. 1937.

KOLGATA SÜNDMUSED

Jeruusalemmast Emmausse viival teel on kaks teekäijat. Nende näod on kurvad; mure on vajutanud sinna oma pitseri, pettumus jätnud oma sügavad jäljed. Nad sammuvad mahalöödud pilgul oma rada, ega lausu üksteisele sõnagi. Mõlemad on süvenenud vaiksesse mõttesse. Kumbki rändab omaette, ühes oma valudega. Ja mis aitabki siin teise rääkimine! Mõlemad on võrdselt pettunud, ja nad otsekui häbenevad sellest veel juttu teha. Oli ju mõlemaid tabanud ühesugune saatus: nii üks kui teine mõistis end hukka. Viimaks vaikiminegi muutub väljakanatamatuks. Võimatu on kauem eneses kanda piinavaid mõtteid. Tekib soov rääkida oma mure põhjustest, pihtida end ja siis üheskoos kannatada. Ning üks neist katkestabki vaikuse.

— Kuidas see kõik võis nii minna! Ta pidi ju olema Messias. Tema pidi meid lunastama võõraste võimu alt, pidi rajama meie riigi. Tema oleks pidanud saama valitsejaks ja kuningaks meie rahvale. Ja meie pidime saama kuskil kohta. Meie elu oleks hakkanud paranema. Jeruusalemm, kus me seni võõrad olnud, pidi ometi saama meie pealinnaks. Kuid miks ei läinud see nii, miks pidi see minema teisil! Kas tema siis ei olnudki Messias? Ta rääkis ju enesest kui Jumala Pojast, kui kuningast. Me panime oma lootused temale, panime lootuse temale kui tulevasele kuningale. Nüüd teda ei ole enam. Ta löödi ristile ühes meie lootustega. Meie ilusamad püüded on lõppenud ristil. — Aga ta oli siiski teissugune kui teised inimesed. Sa mäletad ju, Kleopas, kuidas ta siin ja seal näitas üles oma mõju ja võimu. Ta astus templisse kui see, kellel oli meelevald, ja puhastas templi nendest, kes olid Jumala koja teinud kaubamajaks. Ta söötis viis tuhat inimest peaaegu mitte millestki, sest need vähesed leivad, neist ei oleks midagi jatkunud säärasele hulgale, kuid tema käes said nad kõik sellest süüa. Tema oleks pidanud saama kuningaks, temast oleks olnud kasu.

— Ta ei tahtnudki seda au. Ta põgenes, kui kuulis, et teda tahetakse kuningaks tõsta. Ja ta sõitis nüüd hiljuti Jeruusalemma, ta sõitis kui kuningas. Rahvas laotas oma riided tema ette teele, ja hüüdis temale kui kuningale.

— Mina mõtlesin siis, et nüüd on tulnud see tund, kus meiegi viimset korda sammume vaeste jüngritena Jeruusalemma; ma lootsin, et meie õpetaja saab kuningaks, kuid pettusime kõik, — meie oodatav lahkus Jeruusalemmast nagu tavaliselt, teda ei saadudki kuningaks kuulutada. Ja mõni päev hiljem, kui me kõik juba isegi olime pettunud, siis — — —

Ta ei suuda enam edasi rääkida, mälestused on liig valusad selleks, et neid sõnadesse panna. Nende vaimusilme ette kerkivad üksikud pildid Kolgata sündmustest. Ketsemanes näevad nad oma kuningat rõhutatud meeleolus. Tema hääles on tagasi hoitud värin. Siin võitleb ta, paludes oma Isalt abi. Nemad on ahastuses ja hirmus, ei suuda valvata. Ja siis tuleb Juudas ja annab suuandmisega nende kuninga ära. Metsik rahvahulk piirab ta ümber, ja raske teekond algab. Kohtukojast kohtukotta viiakse ta, kus ikka ja jälle peab kuulma: „Pooge ta risti, pooge ta risti!“ Piitsahoobid moonutavad tema näo, okaskrooniga peast nõrgub verd. Kibuvitsakroonis seisab nende oodatav kuningas oma vaenlaste, jah, oma rahva keskel, näol armid ja vereojad. Algab teekond Kolgatale. Raske rist seljas sammub nende oodatav sama teed linnast välja, millel mõni päev varem oli sõitnud linna sisse. Ja selles kannatuses langeb ta raske koorma all maha, ta on nõrkenud. Üks võõras astub ta asemele, võtab risti oma selga, ja teekond jätkub. Piitsahoobid karastavad nõrkenud keha. Sõdurid on julmid ja rahvas õel. Rongikäik on jõudnud oma sihtkohta — Kolgatale. Seal püstitatakse kolm risti, ja ühel neist ripub nende juht, rahulikult andeksandval ilmel. Ainult valu on muutnud tema näo. Siin kaob nende viimsegi lootus, — ta ei astu mitte ristilt maha. Möödaminejad hirvitavad. Omaksed on kurvad.

— Meie mõtlesime, et ta on võimas kõigis imetegudes — surnud tõusid tema käsu peale, — kuid ta ise, miks ei päästnud ta ennast, kuna see oleks tal olnud ometi võimalik! Kuid ei, ristilt kõlas hüüe: „See on lõpetatud“. Ta nõrgutas pead ja heitis hinge. Siis ta võeti ristilt, pandi hauda ja veeretati kivi ette. Sõdurid asusid hoidma. Seal ta nüüd puhkab. —

Jüngrite arvates nende õpetaja teekond oli käidud. Nad olid ahastuses ja mõttes, mis nüüd teha. Raskete mõtetega sammuvad nad oma teel. Süda on valu täis lõhkemiseni. Siis korraga kostavad nende kõrvu kellegi sõnad. Nende mõtted saavad katkestatud. Ehmunult vaatavad nad taha. Mõlemaid tabab ehmatuse, et keegi neidki jälgib. Viimaks veenduvad, et on vaid harilik teekäija. See pöörab nende poole küsides.

— Miks olete nii kurvanäolised, ja mis asjast te mõtlete ja kuhu lähete?

— Sina oled küll siis ainus võõras Jeruusalemmas, kes pole teada saanud, mis neil päevil seal on sündinud.

— Mis on seal siis sündinud?

— Meie räägime seda Jeesust Naatsaretist, kes oli prohvet, vägev tegudest ja sõnadest Jumala ja kõige rahva ees. Kuidas meie ülemad preestrid ja vanemad on teda annud kohtu alla, lasknud surma mõista ja risti lüüa. Aga meie lootsime, et ta pidi olema seesama, kes lunastab Iisraeli rahva, ja peale kõige selle on täna kolmas päev, kui see on sündinud. Ja ka mõned naised on meid ära ehmatanud, kes olid olnud vara hommikul haa juures. Kui nemad tema ihu ei leidnud, tulid ja ütlesid näinud olevat ka ingleid, kes ütelnud, et Jeesus elab. Ja mõned meist läksid haa juure ja leidsid nõnda, kuidas naised ütelnud; aga Jeesust ei näinud nemad mitte.

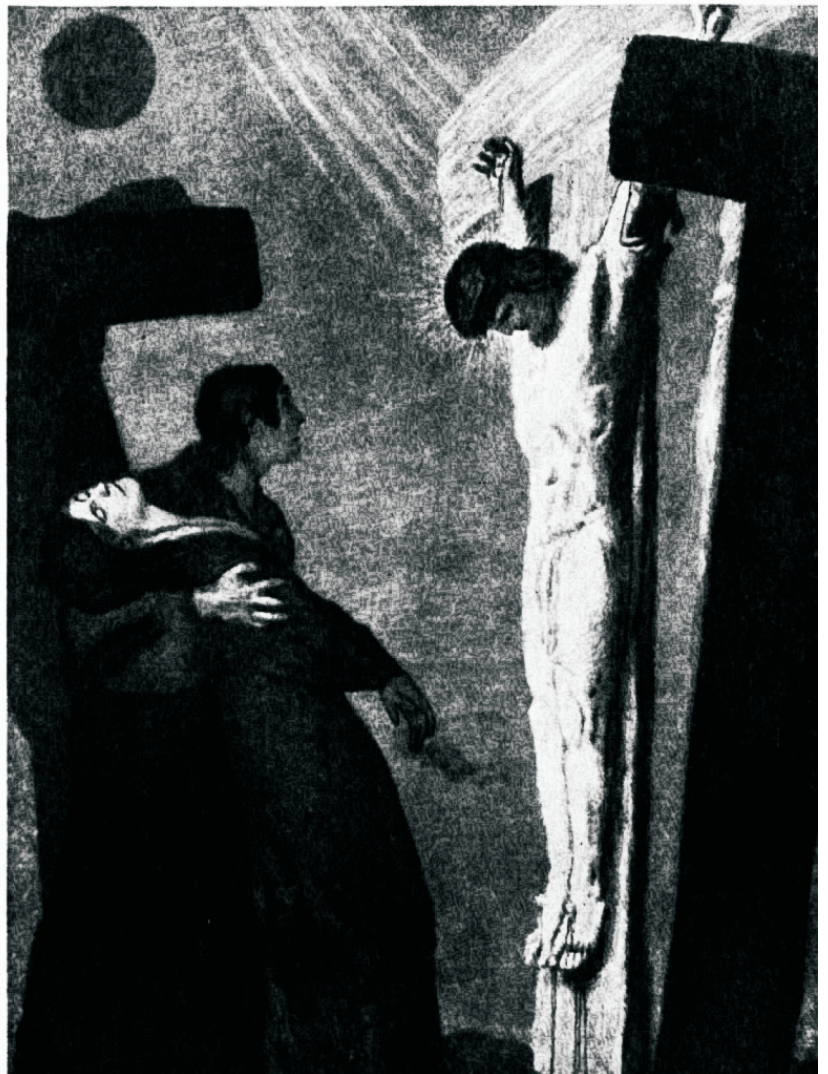
— Oh, teie rumalad ja südamest pikaldased seda kõike uskuma mis prohvetid on rääkinud! Tema oli ikkagi meie Messias. Prohvetid on tema saatust ette kuulutanud. — Mooses on ütelnud: „Ühe seesuguse kui mina olen su seltsis, su vendade seast, tahab Jehoova, su Jumal, sulle tõsta prohvetiks, teda peate kuulma.“ — Ja Laulus on temast kirjutatud: „Mu Jumal, mu Jumal, mispärast oled sa mind maha jätnud... Kõik, kes mind näevad, irvitavad mind; nemad ajavad su ammuli ja vangutavad pead. Ta on ikka Jehoova peale oma asja veeretanud, see päästku teda, tema kiskugu teda hädast välja, kui tal on temast hea meel. Nemad on mu vastu oma suud ammutanud, kui lõukoer, mis murrab ja mõirgab... Mu rammu on kui potitükk ära kuivanud; ja mu keel on mu suulae küljes kinni, ja sa paned mind surma põrmu. Sest koerad on mu ümber tulnud, tigedate selts on mu ümber piiranud; minu käed ja jalad on nemad läbi uuristanud. Kõik oma luud-kondid võin ma ära lugeda; nemad vahivad ja vaatavad mu peale. Nemad jagavad mu riideid isekeskis, ja mu kuue pärast heidavad nad liisku.“ — Pange tähele, mis on Jeesaja ette kuulutanud: „Sest tema on tõusnud kui võsuke, ja kui juur põudsest maast; ei olnud temal nägu ega austust; küll meie nägime teda, aga temal polnud mitte seda nägu, et me teda pidime ihaldama. Ei teda pandud millekski, ja tema oli kõige halvem meeste seast, ja igäüks pööras oma silmad tema pealt ära. Tõesti, meie haigused on tema võtnud enda peale, ja kõik meie valu kannud; aga meie arvasime teda tema oma süü pärast vigaseks tehtud, Jumalast pektud ja vaevatud olevat. Aga tema on meie üleastumiste pärast haavatud, ja meie ülekohtu pärast rõhutatud. Karistus oli tema peal, et meil pidi rahu olema, ja tema muhkude läbi on meile tervis tulnud. Meie kõik eksisime kui lambad, meie vaatasime igäüks oma tee peale; aga Jehoova on meie kõikide ülekohtu lasknud tema peale tulla. Võlga on taga aetud tema käest, ja teda on vaevatud, aga ta pole mitte oma suud lahti teinud kui tall, keda viiakse tappa. Ta on ära lõigatud elavate maa pealt,

minu rahva üleastumise pärast, ja nuhtluse pärast, mis neile pidi saama. Ja ta on õelad pannud tema haa juure ja ühe rikka tema surma juure. Aga Jehoova heameel oli see, et teda pidi ära rõhutama ja vaeseks tehtama. Kui ta oma hinge saab süüohvriks annud, siis peab ta sugu näha saama ja oma päevi pikendama. Pärast oma hinge vaeva peab ta saama näha head, ta peab saama küll. Ta kannab nende ülekohtu. Seepärast tahan ma temale osa anda mitme rahva seas, ja ta peab jagama saagiks need, kes vägevad, selle eest, et ta oma hinge on surmani välja tühjendanud, ja teda on üleastujate sekka arvatud, ja ta ise on nii mitme patud enese peale võtnud ja üleastujate ees palvet teinud. —

Teekond jätkus elavas vestluses. Võõras oli neile muutunud armsaks, sest ta teadis kinnitada, et Jeesus on siiski Messias; ta pidi kannatama, surema ja üles tõusma ja nii oma ausesse minema. Jõudnud alevi ligi, nad paluvad teda eneste juure, et ühiselt jagada oma valu ja rääkida Kristusest. Võõras jääbki nende juure ja nad istuvad lauda. Seal ta tänab taevast Isa ja murrab leiba. See oli nii tuntud toiming; nii tuttavad sõnad tulevad võõra huultelt. Nüüd avanevad nende silmad... See võõras oli Kristus, nende Õpetaja ja Messias. **E. Sulaoja.**

Fr. v. Stuck

MEIE EEST...

Oli ja saab olema ülestõusmine

Tähtsaimaks küsimuseks igale inimesele on surmaküsimus. Olgugi, et selle küsimuse üksikasjade kohta ollakse lahkavamil, siiski on üks kindel: see mõte köidab iga inimest enam kui miski muu. Tõsine kristlane on selle küsimuse juba lahendanud, ja seda uskudes Eluvürsti, kes ütles: „Mina olen ülestõusmine ja elu; kes minu sisse usub, see peab elama, ehk tema küll sureb.“ (Joh. 11, 25.) Apostlid ja esimene kristlik kogudus olid ülestõusmises veendunud. Nende lootus põhjenes Kristuse ülestõusmisele. Paulus ütles: „Ja mul on see lootus Jumala peale, et... surnute ülestõusmine peab tulema.“ Ap. 25, 15.

Et apostlite ajal oli ka uskumatuid, selgub Pauluse sõnadest: „Mis? Kas teie peate seda uskumatuks asjaks, et Jumal äratab surnud üles?“ (Ap. t. 26, 8.) „Sest kui surnud üles ei äratata, siis ei ole ka Kristus üles äratatud.“ (1. Kor. 15, 16.) Vastupidi sellele ütlusele me võime ütelda: Kui Kristus on üles äratatud, siis tõusevad ka surnud üles!

Kas Kristuse ülestõusmine on tõde või muinasjutt? Mida mõtleme meie selle kohta? Kuigi vaimulikke asju võidakse mõista ainult usu läbi, siiski võime usuasjades veendumiseks kasutada ka viit meelt. Pühakirjas näeme, et Jumal on kinnitanud mitme usku sellega, et laskis midagi näha. Kristus ise võimaldas Toomal silmadega nähes ja kätega katsudes veenduda, et tema, Kristus, on üles tõusnud.

„Issand on tõesti üles tõusnud ja ennast Siimonale näidanud,“ ütlevad kaks jüngrit, minnes Emmausest Jeruusalemma. (Luuka 24, 34.) Et see oli tõsi, seda tõendas ka tühi haud. Seda kinnitasid mitte üksi Kristuse poolehoidjad, vaid isegi tema vaenlased.

Lühike aeg pärast Kristuse ülestõusmist esinevad jüngrid kõrge nõukogu ees süüdistusega Messia tapmise üle, nagu loeme: „Siis olgu teile kõikidele teada, et Jeesuse Kristuse nimel, keda teie olete risti lõõnud, keda Jumal on surmasta üles äratanud, sellesinase läbi seisab see siin terve teie ees.“ (Ap. t. 4, 10.) Kõrge nõukogu oleks võinud haua avamisel ja Kristuse ihu näitamisel sulgeda jüngrite suu. Seega nad oleksid võinud hävitada jüngrite kuulutuse mõju, tembeldades neid kas unistajaiks või valetajaiks. Kuid seda ei tehtud, vaid üteldakse: „Tema jüngrid on öösel tulnud ja teda ära varastanud, kui meie magasime.“ Seega nad olid sunnitud tunnistama, et haud oli tühi.

Viimaks astub üles Paulus, kes oli kord olnud kõrge nõukogu liige, ja tunnistab üles-

tõusnud Kristusest. Ka tema esitab kõrgele nõukogule mõjuva etteheite, et nad on oodatud Messia risti lõõnud, kelle Jumal aga on üles äratanud. Seega ta kutsus neid avalikult üles seda tõsiasja uskuma või ümber lükkama.. Kuigi kõrge nõukogu oli jüngrite poolt asetatud piinlikku seisukohta, siiski nad ei võinud oma kaitseks midagi ette tuua. Kristuse ihu oli ära ja haud oli tühi.

Kuidas sa ihaud tühi ja kaks? Selleks oli kaks võimalust: surnu kõrvaldati teiste poolt, või ta läks ise; kolmandat võimalust ei saa olla. Kas teised kõrvaldasid surnu? Need teised võisid olla kas Jeesuse sõbrad või vaenlased. Vaenlased kindlasti ei teinud seda, sest nende suurim huvi oli Kristuse ihu alal hoida, et seega sundida vaikima jüngrid, kes kuulutasid tema ülestõusmist. Et Kristuse ihu kindlasti jääks alles, selleks astusid ülemad preestrid ja variseerid Rooma võimude ees samme, ja nende soov täideti. Sellest loeme: „Aga teisel päeval... tulid ülemad preestrid ja variseerid kokku Pilatuse juure ja ütlesid: Isand, meie meele on tulnud, et tema, petis, ütles, kui ta alles elas: „Mina tõusen kolme päeva pärast üles“, seepärast käsi hauda hästi hoida kolmanda päevani, et tema jüngrid öösel ei tule ja teda ei varasta ära, ja ei ütle rahvale, et tema on surmast üles tõusnud, siis on viimne pettus pahem kui esimene. Aga Pilatus ütles nende vastu: Hoidjad teil on, minge ja hoidke hästi, nõnda kui teie tunnete. Ja nad läksid ära ja hoidsid hauda hästi hoidjatega ja panid kivi pitseriga kinni.“ (Mat. 27, 62—66. Sellest näeme, et haa valvamine oli Rooma sõdurite ja Juuda ülemate kindlates kätes. Pealegi oli kivi kinni pandud pitseriga, mille murdmist surmanuhtlusega karistati.

Kas siis Jeesuse sõbrad kõrvaldasid Jeesuse ihu? Kes olid tema sõbrad? Muidugi tema jüngrid. Seega tuleme selle süüdistuse juure, mis juuda rahva ülemad välja mõtlesid selleks, et Kristuse ülestõusmise kuulutusele mõjuvalt vastu astuda. Kui nõrgal alusel see süüdistus põhjeneb selgub kohe, kui mõtleme, et jüngrid Kristuse ristilöömisel olid ise oma elu pärast hirmul. Nad otse vandega salgasid oma tutvust Kristusega, ja seda isegi majateenija ees. Ja need kartlikud jüngrid pidid varastama Kristuse ihu, mida valvasid Rooma sõdurid! Jüngrid olid oma lootuse ühes Kristusega hauda matnud. Ja milleks nad vajasisid Jeesuse ihu? See tõelikult oligi jüngrite nõutuse ja kurvameelsuse peapõhjuseks. Kristuse surmaga olid nad kaotanud kõik.

Kuid äkki mida me näeme? Need kartlikud ja nõutud mehed astuvad mõne päeva pärast kangelasliku julgusega maailma ette ja kõnelevad Kristuse ülestõusmisest. Nad teevad seda veendega, millele ei suuda ükski vastu panna. Milline võim muutis neid ümber? Kristuse eluta keha igatahes mitte, ja seda ka siis mitte, kui see oleks olnud ka nende valduses. Ilma veendumuseta Kristuse ülestõusmisest jüngrid oleksid läinud tagasi oma endise elukutse juure ega oleks mõtelnudki rännata raskustes ja hädades ühe rahva juurest teise juure. On võimatu uskuda, et keegi kannataks ja oleks valmis andma isegi oma elu mingi sihilikult lavastatud ebatõe eest. Hiljem apostlid andsidki oma veende eest oma elu, surres kõik, peale Johannese, märtrisurma.

Ja, Jumala Poeg tõusis surmast üles. Elu võitis surma, õigus õiglusetuse, armastus vihkamise, ja tõde vale. Ülesäratamise läbi Jumal tõendas, et Jeesus Naatsaretist oli oodatud Messias, maailma Lunastaja, „kes ülestõusmise läbi vägevasti on näidanud Jumala Poeg olevat.“ (Room. 1, 4.) Kristuse ülestõusmises olid veendunud ka need viissada usklikku, kes nägid Kristuse taevaminekut. (1. Kor. 15, 6.)

Teade Kristuse ülestõusmisest levis imeväega, võites tuhandeid juute kui ka paganaid.

Paulus põhjendab usu surnute ülesäratamisesse Kristuse ülestõusmisele. Ta ütleb: „Aga kui Kristust kuulatakse, et tema on surmast üles äratud, kuidas siis mõningad teie seast ütlevad, et ei ole surnute ülestõusmist? Aga kui ei ole surnute ülestõusmist, siis ei ole ka Kristus üles äratatud... Aga nüüd on Kristus surmast üles äratatud, ja on esimeseks saanud nende seast, kes on läinud magama.“ (1. Kor. 15, 12. 13. 20.) Kuna Kristus on üles tõusnud, siis saab ka meil olema ülestõusmine.

Meile on öeldud: „Ärge pange seda imeks, sest tund tuleb, millal kõik, kes haudade sees, peavad tema häält kuulma ja välja tulema, kes on head teinud, elu ülestõusmiseks, aga kes on paha teinud, hukkamõistmise ülestõusmiseks.“ Joh. 5, 28. 29.

Millal saab olema see ülestõusmine? „Ma tean, et ta peab üles tõusma ülestõusmises viimisel päeval.“ (Joh. 11, 24.) Nii avaldab apostel ülestõusmise küsimuse selgituseks Marta ütelse oma venna Laatsaruse kohta. Veel trööstib Paulus: „Mina ei taha, et teil, vennad, peab teadmata olema nende järg, kes magama läinud, et teie ei saaks kurvaks nagu teisedki, kellel ei ole lootust. Sest kui me usume, et Jeesus on surnud ning üles tõusnud, siis tahab Jumal ka neid, kes on Jeesuse läbi läinud magama, temaga ette tuua... Sest et Issand ise tahab maha tulla taevast sõjakisendamise, peaingli hääle ning Jumala pasunaga, ja kes Kristuse sees surnud, need

peavad üles tõusma esmalt... Kinnitage nüüd üksteist nendesinaste sõnadega.“ 1. Tes. 4, 13—18.

Siiski ainult tõsiasjade varal veendumisest ei ole küllalt, et olla kristlane ja saada osa igavesest elust. Tarvis on, et „selle Vaim, kes Kristuse on surmast üles äratanud, elaks meie sees.“ (Rooma 8, 11.) Niisiis Kristuse ülestõusmises tuleb olla veendunud südamega. Alles siis saab Kristus meile tõeliseks eluvürstiks. Siis mõistame, et Kristuse ülestõusmisevägi teeb veel tänagi imet, äratades uuele elule neid, kes on olnud „surnud üleastumiste ja pattude sees.“ (Ev. 2, 1.) Täielist läbielu Kristusega püüdis saada Paulus. „Et ma võiksin tunda teda ja tema ülestõusmiseväge, ja et ma saaksin osa tema kannatamisest, ja saaksin tema surma sarnaseks; kas ma kuigipidi võiksin saada surnute ülestõusmise poole.“ (Vil. 3, 11. 12.) Seda läbielu vajab kristlane tänapäevgi. Ainult siis võib ta uskuda ja tunnustada: „Kristus on tõesti üles tõusnud.“

M. B.

„Hoidjad värisesid hirmust ja muutusid otsekui surnuks.“

SURMAVÕITJA

Miks pidi Kristus surema

Armuline Jumal tuleb langenud inimkonnale vastu ja teostab lunastuseplaani. Inimestele on see plaan siiski raske mõista. See on, nagu Paulus nimetab, jumalakartuse salaasi. Inimene ei suuda oma mõistusega ära mõista iga üksikasja Kristuse surmas ja ülestõusmises, ei suuda vastust anda iga miks ja kuidas küsimusele. Ja need, kes mõtlevad liig maiselt, teevad selle asja koguni naeruks. Küsitakse, mis kasu võis tuua kannatus; kas Jumal ei oleks võinud andeks anda ilma selletagi, jne.

Kristuse kannatus ja surm seisab ühenduses patuprobleemiga. Seepärast peame selgusele jõudma patu olemuse üle, siis võime ka paremini mõista Kristuse surma vajadust.

Kogu maailmade täiuses peab valitsema kokkukõla. Mingisugust kõrvalekaldumist õigest korrast ei tohi ette tulla. Ainult see püsib, mis käib oma õiget rada. Mis õigest korrast kõrvale kaldub, see on määratud hukkamisele. Jumalikust korrast kõrvalekaldumine ongi patt. Patu tagajärg on surm, sest kõrvalekaldumine on hävimise põhjus. Kokkukõla on kõige olemasoleva tingimus.

Jumal valitseb õiguses ja korras. Seepärast võib ka tema riik olla igavene. Jumala seadus on täiuslik ja hea, nii et selle täitmisest on hea olukord ja igavene elu, aga ühtlasi on tema seadus maailmade täiuses nii kategooriline, et kõik peab hukkuma, mis kõrvale kaldub. Jumal on igavene ja tema valitsus on igavene. Ta peab austama korda ega saa teha erandit. Oleks Jumal lubanud inimsei, kes kõrvale kaldunud, edasi elada, siis oleks jäänud maailmade täiusesse võõrkeha; ometi korravastasus ei saa üldse olla selles, mis peab olema igavene.

Oletame võimalusi, kuidas Jumal pidi käituma patuse inimesega. Kui Jumal oleks eksinud inimese õigeks tunnistanud, siis ta oleks pidanud maailmkonna seadust muutma. Aga muuta saab ainult seda korda ja seadust, mis ei ole täielik. Täielikku ei saa muuta, täielikkus on viimne ja ainus võimalus. Kui täielikkust muuta, siis võib seda ainult rikkuda. Nii Jumala valitsus on igavene, täielik ja muutmatu. Seepärast Jumala igavene seadus nõuabki patuse karistust. Surm teeb lõpu halvale. On arusaadav, et Jumal ei võinud oma seadust tagasi võtta ega muuta.

Teine võimalus oli, et Jumal oleks lasknud inimesel ise kanda oma patu tagajärjed. Siis inimene oleks pidanud paratamatult surema. Sest vastuhakkajatel pole kohta Jumala riigis. Surm on korrast üleastumisele ja kõrvalekaldumisele loomulik tulemus. Mitte Jumal ei taha inimest hukka saata, vaid inimene ise tõmbab hukatuse enese peale Jumala käskudest üle astudes; ini-

mene lülitab enese välja igavese elu korrast. Näiteks liikuvale rongil on sõitja teatavas hoiakus kindel, kui aga liikuvale rongilt maha hüpata, siis paisatakse sõitja puruks, — sest ta on vastuoksa talitanud. Nii oleks ka inimene loomulikult pidanud kandma oma patuteo tagajärgi — surema. Jumalale ei saa mitte süüks panna, nagu tahaks tema sihilikult vastutusele võtta iga süüteo eest, vaid see kuulub igavese alalhoiuseaduse sisse. See seadus on maksev kogu maailmkonnas.

Kuid Jumal ei tahtnud oma halastuse ja armastuse pärast lasta inimesel kaduma minna. Ta leidis võimaluse inimese päästmiseks, kusjuures tema igavene seadus ja täiuslikkus jäid maksvaks ja puutumatuks. See võimalus avaldub lunastuseplaanis. Selle peamõtte seisis selles, et Jumal ise pidi kandma inimeste karistuse, võtma enese peale tema teo tagajärjed. Kristus pidi surema inimeste eest. Kuidas võis see sündida?

Andeksandmine võis sündida ainult verevalamise läbi (Ebr. 9, 22.). Sest surm on patu palk (Rooma 6, 23.). Igavene seadus nõuab patuse elu. Kristus aga andis patuse eest oma elu ja seega täitis käsu nõude. Kristus andis oma elu, valas oma vere.

Vanaseaduse ajal oli looma vere läbi andeksandmine. Ühe elu anti teise elu asemel. Jumala käsust üleastumise süü tuli lunastada eluga. Veri pidi saama valatud. Veri sümboliseerib elu (3. Moos 17, 11.). See tegu tol ajal oli etteahenduseks Kristuse peale.

Pidi antama elu. Miks? Sest, mis liigub kooskõlas Jumala korraldusega ja tahtega, ainult see võib elada. Patustamine on korrast väljakaldumine ja surma sünnitamine, s. o. elu hävimine. Elu on seotud verega, seega pidi veri valatama s. o. elu antama elu eest, et käsu nõue oleks täidetud ja hukkamisele määratud inimene saaks armu ja jääks elama.

Patune pidi andma oma elu. Aga Kristus astus patuse asemele andes oma elu lunastusehinnaks; seega sai täidetud käsu nõue ja jumalik õigus. Kristus kandis maailma patud. Jes. 53, 5.

Üksnes Kristus võis kanda inimese karistuse, sest tema on eluandja ja ta täitis käsu täielikult. Kui tema suri, siis ta ei surnud enese eest, vaid inimeste eest. Temas kehastus terve inimsugu. Ühtlasi oli ta jumalik isik. Ta oli jumal-inimene. Seepärast oli tema elu küllaldane maailma lepituseks (2. Kor. 5, 21.).

Elu on hind patu eest. Inimene pidi ise selle hinna maksma, aga nüüd sai see tasuta jumaliku ohvriga.

Kristus võttis kogu inimsoo patud endale ja

oma isikus kandis nad ristile. Ta ei kannud üksnes karistust, vaid kaotas ka patud. Nii tundis ta ahastust, kui Ketsemanes võitles. Tema, Jumal, asetask end inimese seisukohale ja tegi läbi inimese vägivaldse surma. Vägivaldne surm on raske. —

Miks oli tema surm iseenesest juba nii suur ohver? Ta ju teadis, et veelgi edasi elab, kuna ta palvetas: „Isa, Sinu kätte annan ma oma vaimu.“ Me võime tema surma väärtust mõista. Tema, kes on võtnud enesele ka inimese olemuse, laseb end asetada sellesse olukorda, kus keha peab lakkama tegevuse. Keha tegevuse vägivaldsest takistusest ongi valu. Ja Kristus oli ka selles ebaloomulikus, mitteseadusepärases, jumalikule korrale vastupidises olukorras, mis toob kannatuse ja surma. Iseenesest tal ei oleks olnud seda olukorda läbi elada, aga inimeste pärast tegi seda. Ta laskis seadusevastase olukorra tagajärgedel ka endale mõjuda. Kindlasti temale oli see surm raske. Ta pidi selles ebaseadusepärases olukorras üksi võitlema, maha jäetud Isast. See kõik oli asi, mida ei oleks iseenesest ette tulnud. Tal oli loomulik olla ühes Isaga, aga nüüd maailma pattu endale võttes ta paisati välja jumalikust kooskõlast, see tõi kannatuse. See oli nii suur ohver, et taevased olevused võivad seda pidada lunastuse hinnaks maailma pattude eest. Kui kõigile olevustele on selge, et Jumala korrast ei või kõrvale kalduda, siis nad vaatavad patustele inimestele, keda Kristus lunastanud, kui neile, kes väärivad olla igaveses riigis; nende mineviku pattude pä-

rast ei ole kellelgi midagi näidata. Taevased olevused mõistavad, mis tähendab olek ebaseadusepärases olukorras. Nad mõistavad Kristuse ohvrit. Ja nad teavad patu olemust ja tagajärgi, ning nad ei võta iialgi ette, et astuda üle Jumala heast korrast.

Olgu veel näide Kristuse ohvri suurusest. On raske end asetada sellesse olukorda, millise olukorra rasked tagajärjed on ette teada. Kristus teadis tagajärjed ette, ja siiski ei hoidnud end. Oletame, et me neame sõrme tulle panema. Me ei kujutle ette mitte seda, mis sõrmest saab, vaid milline valu ja võimatu olukord tekib. Nii ka Kristusega. Kuigi ta teadis, et Isa annab temale elu tagasi, ega jäta teda ebaseadusepärasesse olukorda, siiski ta teadis väga hästi, mis tähendab see olukord.

Et Kristus tõi selle ohvri, siis on Isa teda ka austanud ja annud temale meelevalla anda elu neile, kes tema sisse usuvad ja tema tahtmist püüavad teha. Johannesele on ilmutatud see au-line päev, millal Jumal maailma olukorra uueks loob. Issand on õndsalt surnud äratanud ja õndsalt elavad muutnud igavesse elu jaoks. Sel pühade kogumise päeval pühad koos oma taevaste saatjatega avaldavad kiituse ja ülistuse Kristusele. (Ilm. 5.). „Sina oled väärt raamatut võtma ja selle pitserit lahti tegema, sest et sa oled ära tapetud, ja oled oma verega meid ostnud Jumalale kõigi suguharude ja keelte ja rahvaste ja paganate seast... Tall, mis on ära tapetud, see on väärt võtma väge ja rikkust ja tarkust ja rammu ja austust ja kiitust.“

JUMALA RIIK

Jumala riik — see oli Jeesuse õpetuse peateema. Haaravalt mõjusid tema sõnad: Parandage meelt, sest taevariik on ligi tulnud!

Jüngritele, keda ta kogus oma õpetuse edasikandjaks, võis ta öelda: Teile on antud mõista Jumala riigi salajasi asju.

Otsustaval tunnil, millal ta seisis ilmliku kohtu ees, vastas ta Rooma maavalitsejale ja kohtunikele, et ta on kuningas, kes omab riigi.

Pärast ülestõusmist, kui ta oli veel nelikümmend päeva oma jüngrite juures, rääkis ta neile Jumala riigi asju.

Jeesuse õpetus Jumala riigist pani inimeste südamed kiirematl tuksuma, täites nende hingi suurte lootustega, mis sundis neid küsima: Millal tuleb Jumala riik?

See oli küsimus, mis huvitas inimesi juba siis, kui selle õpetuse kandja ise oli veel maa peal. Huvi Jumala riigi küsimuse vastu on olnud elav aga ka läbi sajandite ning on seda veel praegugi.

Mida peab kristlane mõistma Jumala riigi all, millest Kristus nii tihti rääkis?

Jumala riik kõige laiemas mõistes seisab selle ideaalse olukorra rajamises, mis valitses maa peal siis, kui Jumal oli alles kõik loonud ja selle kohta öelnud, et see on väga hea. Inimene allus siis otseselt Jumalale ja oli talle kuulelik; maa kandis oma vilja; puudus kõik see, mis teeb inimese elu õnnetuks, raskeks ja kurvaks.

Jeesus tuli maa peale selleks, et kõike jälle niisugusesse endisse ideaalsesse seisukorda tagasi viia, et uuesti üles ehitada Jumala riiki, kus inimesed alluksid jälle otseselt Jumalale ja oleksid talle kuulelikud; kus kõik olukorrad oleksid endiselt ideaalsed, nii et inimene võiks omada täieliku õnne. See oli Jumala riigi mõiste Jeesuse juures. Selle teostamise kasuks elas ja töötas ta siin maa peal ja selle teostamist juhib ta ka praegu.

Sellise algusliku ideaalse seisukorra ülesehitamine või teiste sõnadega Jumala riigi jälleloomine ei toimu aga ühe korraga, vaid astmeliselt. Kuigi Kristusest saadik on möödunud juba ligi kaks tuhat aastat, ei ole olukorrad väliselt sugugi paremaks muutunud, mis lubaksid oletada, et Jumala riik oleks jõudnud lähemale. Endiselt peavad inimesed võitlema mitmesuguste olukordadega ja loodusjõududega, et saada peatoidust, peavad kannatama haiguste ja tõbede all, ning mis veel kõige valusam, peavad surema. Kuigi see on praegu veel nii, nagu see on olnud sellest ajast peale, millal esimene inimpaar muutus sõnakuulmatuks Jumala vastu, hävitades

sellega Jumala riigi siin maa peal, siiski on Jumala riik meile lähemale jõudnud.

Jeesuse õpetusest selgub, et ta ei tahtnud eelkõige väliseid olukordi endiseks kujundada. Jumala riigi jälleloomisega ei tehta algust väljastpoolt, vaid seestpoolt, s. o. inimeses endas. Kui Jeesuse käest küsiti, millal tuleb Jumala riik, siis vastas ta: „Jumala riik on seespidi teie sees.“ Sellega juhtis ta tähelepanu tähtsale tõsiasjale, et eelkõige peab inimese ja Jumala vahekord endiseks muutuma.

Inimene peab jälle Jumalale alluma, peab temale kuulelik olema, peab need õpetused ja põhimõtted, mis Jumal ideaalse olukorra saavutamiseks ja säilitamiseks Kristuse kaudu annud, endasse vastu võtma ja need oma igapäevases elus teostama. Inimene peab niütelda oma meelt muutma, peab uuesti sündima, sest siis on see alles võimalik, et inimene võib Jumala tahtmist teha.

Oma kõnes Nikodeemusega osutas Jeesus sellele, et meelsuse muutmine on esimeseks tingimuseks Jumala riigi jälleehitamiseks: „Kui keegi ei sünni ülevalt, ei või tema mitte Jumala riiki näha.“ See tähendab, kelles ei ole paremaid mõtteid, teisi vaateid ja uut meelsust, selles ei teki Jumala riiki. Kui inimene on seotud sellega, mis on maine ja madal, mis teda viib üha kaugemale Jumalast, siis eemaldub tema püsivalt Jumala riigist.

Uuestisünd, mis on inimese seesmine elamus, mõjutatud ülalt, see on Jumalast, peab inimese elu uueks looma. „Vanad asjad on mööda läinud, vaata kõik on uueks saanud“ — see on uuestisünni tulemus, mis tähendab ühtlasi ka Jumala riigi algust inimeses. Vanad asjad on möödunud, Jumal on inimesele andestanud tema senise sõnakuulmatuse, millest olid tingitud mitmesugused üleastumised ja halbused. Kõik on uueks saanud — see on rõõmuhüüd, mis väljendab seda, et Jumala ja inimese vahekord on endiseks muutunud, selliseks nagu see oli alguslikus ideaalses olukorras. See on esimene eeldus Jumala riigi rajamiseks, sest kui Jumala ja inimese vahekord on uus, siis tahab inimene, mõjutatud armastusest, olla Jumalale sõnakuulelik, alluda temale ja täita tema tahtmist. Kui see on inimese soov, siis on tema südames õigus, rahu ja rõõm, sest õiguse on ta omandanud Jumala armu läbi, õigusest tekib rahuline meel ja rahulise meelega tulemuseks on rõõm. Kui inimese südames on need omadused, siis võib ta olla õnnelik, sest temas asub Jumala riik. Apostel Paulus võtab ka neis kolmes sõnas kokku

Jumala riigi mõiste. „Sest Jumala riik ei ole mitte roog ega joomaaeg, vaid õigus ja rahu ja rõõm Püha Vaimu sees.“ Room. 14, 17.

Kui inimese südames on need omadused, või teiste sõnadega Jumala riik, siis tekib temas ka igatsus Jumala järgi, saada Jumala juure. Teda ei köida enam maised rõõmud, vaid ta otsib midagi paremat. Eebrea raamatu kirjutaja kujutab suurepäraselt niisuguste inimeste vaateid, tundeid ja igatsusi.

„Need annavad teada, et nad endist maad suure hoolega taga otsivad. Nüüd igatsevad nemad paremat, see on taevast maad; seepärast ei ole Jumalal mitte häbi neist lasta nende Jumalaks hüüda, sest ta on neile ühe linna valmistanud.“ Eebrea 11, 14. 16.

Taevariigi pärijad tunnevad endid selles maailmas võõrastena; nad igatsevad paremat, see on taevalikku maad. Nad otsivad taga oma sünnimaad. See maailm, kus nad peavad elama, ei ole nende kodumaa, sest siin valitsevad õiglusetus, rahutus ja rõõmutus. See kõik põhjustab neid ootama uut maad, kus elab õigus. Nende põhimõtteks on talitada õieti, elada rahus ja te gutseda rõõmsalt, ja seda kõike ei võimalda neile selle maailma seisukord. See suurendab veelgi nende igatsust Jumala ja niisuguse seisukorra järgi, mis valitses alguslikult siin maa peal.

Niisuguseid inimesi ei häbene Jumal oma lasteks nimetada, sest nende südames on juba aset leidnud tema igavesti püsivad põhimõtted. Nad hoiavad neist põhimõttest kinni ning talitavad nende järgi. Kuigi nad viibivad võõrsil, ei unusta end oma isa — Jumalat. Nad on kui lapsed, kes on olukordade tõttu sunnitud elama võõrsil. Kuid nende kõneaineks, igatsuseks ja unistuseks on see aeg, millal saavad koju.

Kui nüüd on neid inimesi, kelle südames on Jumala riik, siis võib Jumal ka väliselt teostada oma riigi. Ta võib siin maa peal olukorrad uueks luua, niisugusteks kui need olid alguses. Siis on sellel sammul alles mõtet, sest sinna asuvad elama õiged inimesed, kes ei tee midagi enam ülekohtuselt, vaid ainult õiglaselt. Kui Jumal looks küll välised tingimused uueks, aga inimene oleks endiselt ülekohtune, isekas ja enesearmastaja, siis korduks seesama, mille tunnustajaks on praegu kogu inimkond. Alles siis, kui inimene on saanud uueks, on saanud aeg selleks, et neile anda uut maad. Kindlasti ka mitte kohe kui nendes uuestisünd on toimunud, kui nad on Jumala riigi enestesse vastu võtnud, vaid alles siis, kui nad on aastate jooksul näidanud, et nad seda tõesti väärivad.

Kui on inimesi, kes on uueks saanud, ja kes on väärt leitud olevat, parema elu jaoks, siis tahab Jumal ka välised olukorrad muuta selliseks, nagu need olid alguses. Apostel kujutab neid seisukordi, mis kõrvaldatakse: „Neil ei pea enam nälga ega janu olema; ei peagi nende

peale enam päikese kõrvetav kuumus langema, nende pisarad pühitakse, sest pole enam leinamist ega surma.“

„Vaata, ma teen kõik uueks,“ — on Jumala otsus, sest inimene on saanud uueks. Jumal teeb uueks selle maa, mille ta juba algus lõi inimese jaoks. Ta puhastab selle maa tulega, mis hävitab kõik endise, et võiks olla jälle alguslik ideaalne seisukord.

Kui kõik on uueks loodud, siis tuleb maha ka Jumala linn, uuendatud maailma pealinn. „Ja mina, Johannes, nägin püha linna, uue Jeruusalemma maha tulevat...“ Ilm. 21, 2. Siis on saanud aeg, millal Jumala riik on lõppkujuliselt siin maa peal uuesti üles ehitatud. Õigete suust, kes on oma südames nii kuumalt selle järgi igatsenud, kõlab juubeldav rõõmuhüüd: „Näe, Jumala telk on inimeste juures!“ Nende suurim soov on täitunud. Need, kes oma südame lasksid uueks luua ja sinna vastu võtsid Jumala riigi põhimõtted, näevad siis ka seda meeltüendavat silmapilku, kus kõik väline on saanud uueks. Kõik on jälle väga hea. Maa on saanud Jumala omanduseks. Jumala alguslik kavatsus meie maa loomisel on täitunud. See on saanud ainult õigete kodumaaks: „Õiged pärivad maa ja elavad seal peal igavesti.“ Laul 37, 29.

Otsene ühendus Jumala ja inimeste vahel on uuesti jalule seatud. Uuendatud maa kuulub jälle Jumala maailmkonda. Ei ole enam seda, mis lahutaks inimesi ja Jumalat, ei ole enam neid olukordi, mis tegid inimese õnnetuks. Maa on muutunud taevaks, sest puudub kõik, mis on maine, häviv ja mööduv. Kõik on nüüd kestav, igavene ja taevalik. On täitunud apostli sõnad: „Meie elu on taevas“ (Vil. 3, 20), sest uueks loodud maa olukorrad ei ole enam maised, vaid taevalikud. Jumala lapsed omavad eesõiguse kõnelda vabalt Jumal-Isaga ja Pojaga. „Sest nüüd me näeme kui tuhmis peeglis mõistatades, aga siis palgest palgeste.“ 1. Kor. 13, 12. Õigeil on läbikäimine pühade olevustega, on segamatu seltskondlik elu inglitega ja Jumala ustavatega.

(Lõpp 43. lhk.)

I M E D

Nüüdsel ajal kõneldakse palju looduse- ja tehnikaimedest, kuid imede kohta, milledest meile teatab Pühakiri, kas vaikitakse, või neid püütakse täielikult salata. Ometi Pühakiri kõneleb imedest. Küsimuseks on, millise seisukoha imede suhtes peab võtma praegusaja inimene? Uues Testamendis leiame Kristuse inimesekssaamise ime, peale selle imed, mis ta tegi oma maise elu ajal, nagu Kaana pulmas vee viinaks muutmine, siis raskete haiguste parandamine, viie tuhande mehe söötmine vähese leivaga ja kalaga, kõndimine merel ja tormi vaigistamine, surnute ülesäratamine, ja lõpuks tema ülestõusmine surmast ja minek taevasse.

Nagu juba nimetatud, igal kristlasel tuleb võtta imede kohta kindel seisukoht. Meie otsusest imede kohta oleneb väga palju, sest eelnimetatud imede kirjelduse leiame raamatust, mis on meie usu- ja maailmavaate aluseks. Ka tuleb pidada meeles, et Piibel on kõige rohkem levinenud raamat maailmas. Kuhu on tunginud Piibli valgus, need maad on vabanenud ebausust ja muutunud kultuurmaadeks. Kuid kas Piibel on meieaja kristlasele — kultuurinimesele veel selleks raamatuks, milleks see oli algkristlastele? Kas võime salata Pühakirja imesid, tunnustades Pühakirjast maksvaks ainult neid osi, mis on meie mõttes uskumisväärsed? See osutub meile tõsiseks küsimuseks. Sest kui me oletame, et Piibli imed ei ole tõde, kes kindlustab meile siis Piibli teiste osade tõlisuse? Küsimus on küllalt tähtis, et selle juures peatuda.

Kristluse keskpunktis on Kristus ise. Me küsime, millise seisukoha võttis Kristus Vana Testamendi imede kohta? Kõneledes kord Juuda rahvaga, ta ütles: „Sest kui teie usuksite Moosest, siis usuksite ka mind, sest tema on minust kirjutatud. Aga kui teie ei usu tema kirju, kuidas võite siis uskuda minu sõnu.“ (Joh. 5, 46.) Seega Jeesus tunnistas Moosese kirjad uskumisväärseiks; enam veel, ta asetab need oma sõnadega ühele tasemele.

Küsime, kuidas on lood kristlaste keskel usuga kuuepäevasesse loomisnädalasse? „Mina usun Jumala, Isa, Kõigevägevama, taeva ja maa Looja sisse,“ üteldakse usutunnistuses. Kui Jumal on kõige vägevam, siis ta võis ju luua kuue hariliku päeva jooksul taeva loomise. (Laul 33.)

Ja veeuputus? Jeesus ütles: „Aga nõnda kui Noa päevad olid, nõnda peab ka Inimese Poja tulemine olema. Sest nõnda kui nad olid päevil enne veeuputust, sõid ja jõid, võtsid naised ja

läksid mehele sellest päevast saadik kui Noa laeva läks; ja nad ei pannud seda mitte tähele kuni veeuputus tuli ja võttis neid kõik ära, nõnda peab ka olema Inimese Poja tulemine.“ (Mat. 24, 37—39.) Seega ta tunnustas täielikult veeuputuse tõsiasja.

Kas Joonas oli tõelikult suure kala kõhus, nii kui ütleb Pühakiri? „Ja Jehoova oli saatnud ühe suure kala, kes Joonas pidi ära neelama; ja Joonas oli kala süsikonnas kolm päeva ja kolm ööd.“ (Joonas 2, 1.) Jeesus kinnitab selle sündmuse tõelikkust. „Sest otsekui Joonas oli kolm päeva ja kolm ööd kala kõhus, nõnda peab Inimese Poeg kolm päeva ja kolm ööd olema maa põues.“ Nii kuidas Kristus ise kinnitab kõiki Vana Testamendi imesid, nii esitatakse need imed ka Uues Testamendis. Mäejutluses ütleb Kristus: „Teie olete kuulnud, et vanematele on üteldud.“ Ta tähendab siin käsuandmisele Siinail, kinnitab ja seletab kümnet käsku, mis on maksvad kõikide aegade jaoks, ja millidel veel täna põhjeneb kõikide kultuurrahvaste seaduseandlus. Kui me nüüd peaksime ära heitma Vana Testamendi koos temas kirjelatud imedega, siis sellega kõrvaldaksime ka Uue Testamendi, mis ometi on kristliku usu alus.

Peatume nüüd Uues Testamendis kirjeldatud imede juures. Suurim nendest on Kristuse inimesekssaamine. Paljud on küsinud ja küsivad veel täna: Millega seletada, et see puusepapoeg, Jeesus Naatsaretist, avaldab juba ligi 2000 aastat nii suurt mõju maailmale? Miljonid on temasse kui inimsoo Lunastajasse uskunud, ja seega õnnelikuks saanud. Ja, miljonid on tema põhimõtete eest surma läinud. Selle maailma vägevad mehed on kummardanud tema ees ja nad teevad seda veel tänapäev. Tsiviliseeritud rahvad nimetavad end tema nime järele, arvates sellest ajast ka oma aastaid. Raamatut, milles kõneldakse Kristusest, levitatakse maailmas rohkem kui ühtki teist raamatut. Paljud luuletajaid ülistavad teda lauldes, kunstnikud esitavad teda maalides, ja miljonid korraldavad veel tänapäevgi oma elu tema põhimõtete järele.

Kui nüüd tema elu ja mõju nii rahvastele kui ka üksikisikutele tuleb nimetada imeliseks, miks ei või siis ka tema maailmasse tuleku viis olla ime? Ka need teod, mis Jeesus tegi oma maises elus, nimetatakse imedeks. Kaana pulmas Jeesus tegi veest viina. Me loeme: „See oli imetegude hakatus, mis Jeesus tegi Kaanas, Kalilea maal, ja näitas oma au üles. Ja tema jüngrid uskusid tema sisse.“ (Joh. 2, 11.) See kirjeldus ei kõla

hommikumaaalaste fantaasiana, nii kui seda mõned püüavad seletada, vaid see on tõsiasi! Kristusel, Jumala Pojal, on võim teha imet!

Nüüd vaatleme veel Uue Seaduse suurimat imet, see on ülestõusmist. Pühakiri teatab, et Kristus äratas surnud. Laatsaruse, Naini linna noormehe ja Jairuse tütre elluäratamislood on meil kõigil tuntud. Mis me ütleme nende kohta? Kristlaste usutunnistuses leiduvad küll veel sõnad: „Mina usun... liha ülestõusmist ja igavest elu,“ kuid paljud ei võta neid Piibli tõsi- asju enam tõsiselt.

Kristus ütles kord oma kaasaegsetele, kes ei uskunud ülestõusmist: „Teie ei mõista Pühakirja ega Jumala väge.“ Mis võib Kristus öelda meie kohta? **B.**

KRISTUSE SÜND

Tänapäeva inimesele on see segav ja vastuvõtmatu, kui ta peab tunnustama tõeks ja olevaks seda, mida ta ei suuda tajuda oma viie meelega, ega seletada oma mõistusega. Inimese mõistus on tunginud paljudesse loodusesaladustesse. Paljud elunähted on leidnud lahenduse ja loodusejõude on osatud rakendada inimese teennistusse. Oma hariduse ja näiliku edu tagajärjel inimene on ka muutunud hoopeljaks, upsakaks ja liialt eneseusaldajaks. Ta on hakanud jumaldama oma mõistust. Ta tahab tarvitada ka usuküsimustes mõistust ja katset selleks, et kindlaks määrata, mis on õige ja mis on vale.

Üheks küsimuseks on Jumala Poja lihaks- saamine ja sünd neitsist. Me ei saa seda uskuda, sest seda on võimatu seletada teadusega, ütlevad kahtlejad. Kas on see kõik olnud vale, mida on jutlustatud ja usutud miljonitest tõsistest kristlastest sajandite jooksul? Et Kristus on maailmas elanud, õpetanud ja kord surnud, see on ajalooline tõsiasi, mida isegi aus kahtleja ei saa salata. Milleks ja kuidas Kristus maailma tuli — seda selgitab Piibel. Ia keegi pole jõudnud anda paremat selgitust selles küsimuses kui Pühakiri. Heites piibllilise seletuse jääme täielisse pimedusse ja teadmatusse. Kristuse olemasolu ei alga mitte tema sünniga maailma, ehkki see paljudele nii näib.

Kuidas võis Jumal tulla lihasse? küsivad uskmatud ja kahtlejad. See jääb ka meile saladuseks. Et tema sünd on meile saladuseks ja mõistusele arusaamatu, ei tähenda sugugi, et see oleks võimatu. „Jumala juures on kõik võimalik.“ Inimesed peavad asja senini võimatuks ja imeks kuni nad pole jõudnud seda seletada või vähemalt kujutleda.

Meie viis meelt ja mõistus on piiratud võimetega. Kas tahame seada igavese ja vägeva Jumala samale tasemele? Kristuse sünd neitsist Mariast on mõistusele seletamatu. Miks?

Seepärast, et teame teissugusele seadusele alistuvat sündi. Nüüd tõuseb küsimus: Kas on niinimetatud „loomulik sünd“ mõistusele kättesaadav? Kui keegi julgeb seda tõendada, siis peame protesteerima: see pole tõsi. Elu ja sünni keerulised ja õrnad algus- ja arenemisastmed on kaetud saladuse linikuga. Mis on elu? Kuidas on see võimalik, et eluidus on juba olemas kõik kehaosad: närvid, musklid, organid, nende kuju, silmade ja juuste värv? Kes oskab seletada, kuidas on võimalik kõiki neid omadusi mahutada algrakukesse. Seal on ainult üks vastus: Me ei tea. Ükski õpetlane ei oska neid saladusi lõplikult lahendada. Mida me peame „loomulikuks“, on täis lahendamatu mõistatusi. Me oleme asjakäiku harjunud nägema sarnasena, seepärast on see meile loomulik. Oleks Jumal määranud ühe teise seaduse eluedasiandmiseks, siis oleksid praegused seadused tundunud, kui need oleksid juhtunud ette tulema, meile uskumatute imedena. Jumal on seaduste ja ka elu andja, ja tema võib nii korraldada, nagu ta tahab. Üks asi pole temale raskem ja imelisem kui teine. See on ainult nii meie juures. Seepärast ei tohiks keegi oma väikest mõistust ja kogemust seada mõõdupuuks.

„Kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma poja.“ „Ennäe, neitsi saab käima peale ja peab poja ja ilmale tooma.“ Nii kõlab Pühakirja tunnistus. Õnnis, kes suudab seda uskuda. Kerge on kritiseerida. Õiget ja head võib ka kritiseerida. Kriitika mõõdupuu on inimeste tehtud. **E. N.**

JUMALA RIIK

(Algus 40. lhk.)

Kõik Jumala lapsed taevas kui ka maa peal on ühendatud, sest maapealsed olukorrad on muudetud taevalikeks. „Seepärast nõtkutan mina oma põlved meie Issanda Jeesuse Kristuse Isa ette, kellest kõik suguvõsad taevas ja maa peal lasteks nimetatakse.“ Ev. 3, 14. 15.

Vabad surelikkuse sidemeist võivad õiged pääseda kõige kaugemate maailmade juure, võivad osa saada uutest tarkuse ja tunnetuse varandustest. Kõik, mis on seni tunnetatud, tundub selle kõrval poolikuna, nii nagu apostel seda väljendab: „Nüüd mina tunnen poolikult, aga siis tunnen täiesti, nagu mina ka olen täiesti ära tuntud.“ 1. Kor. 13, 12.

Iga vaimuannet on võimalik kõige suuremal määral arendada, iga võimet suurendada. Suured ettevõtted teostatakse, kõrged püüded täidetakse, uued töed tunnetatakse. Kõikidele selgub, et apostli sõnad: „Mis silm ei ole näinud ega kõrv kuulnud ega inimese südamesse tõusnud, on Jumal valmistanud neile, kes teda armastavad,“ (1. Kor. 2, 9) on olnud maksvad Jumala riigi kohta.

R. Vinglas.

Kannatused elu mittetundmisest

Elu on kannatus. Selle juhtlause on avaldanud mitmed mõtlejad juba kauges minevikus.

Kui me igäüks vaatleme ennast, siis vahest ei leia ühtegi head päeva; ikka on midagi, mis meie enesetunnet rikub.

Inimesed mõtlevad ja tegutsevad valesti; sellest on tingitud kannatused — halb meeleolu, rõhuv tunne, hingevalu, kehahäired.

Inimene on üks osa loodusest. Looduses maksavad kindlad seadused. Kui me just nii oleme, kuidas looduseeadused nõuavad, siis ainult võib meil olla hästi. Igal mõttel ja teol on oma mõju meie kehale. On see mõte või tegu vastuoksa, siis see takistab keha funktsioone, ja see takistus tekitab valu, kannatuse.

Looduseeadused on nii raudsed, et neist ei saa kõrvale minna ega neid rikkuda; kui soovime neid rikkuda, siis nad rikuvad meid. Loodus käib oma kindlat rada. Kui mingi osake kõrvale kaldub, siis on see määratud hukkamisele. Looduseeadused on kui võimsad hammasrattad, mis juhivad ühtlast liikumist, kuid mis ka purustavad kõige ebateel vahelestatu.

Kui me ei mõtle õieti oma mõtteid, siis valmistame endale kannatuse. Juba mõte ise võib tekitada kannatuse. Valesti suunatud mõte on jõud, mis takistab keha tegevust. Oma mõtetega võime valmistada rõhuvat tunde, halva meeleolu ja hingepeina. Valede mõtete kaudu võime end asetada väärale teele, halba olukorda, mis tekitab aina kannatuse. Valesti mõeldes meil on kiusatus endale sisse võtta aineid, mis halvavad keha. Mida inimesed kõik ära teevad oma mõtete ja tunnete pärast! Kõik seadusepärane ja otstarbekohane heidetakse kõrvale. Kogu elu juhitakse ummikusse.

Kõik seadusevastane tekitab kannatuse. Me tekitame valede mõtetega tundmused, milliseid me aga enesele ei soovi. Valede mõtete tagajärjel on enesetunne halb, ja siis on tarvidus luua paremaid tundeid. Kui me ei tunne õiget, siis järjest teeme enesele halba.

Enamus inimesi on oma väärade mõtetega ja tegudega asetanud end säärasesse seisukorda, et sisetundelt ollakse nagu tule sees. Kujutleme enesele joodiku seisukorda. See on tema kannatus ja valu, mis teda sunnib haarama alkoholi järele. Mis aga tekitab alkohol? Ainult kannatust; süvendab olukorda, mis tekitab kannatuse. Kogu tema elu on suunatud seadusevastaselt; iga mõte ja tegu on kannatuse pärast ja kannatuse tekitamiseks.

Alkohol valmistab ainult kannatuse. Põhjus, miks teda tarvitatakse, on kannatus, ja tema tagajärg on kannatus. Ainult teataval hetkel alkohol tekitab tunnete vahelduse, laseb kannatusel esineda teisel kujul, ja see on kõik. Elu on valesti korraldatud. Inimesed on seotud ebaas-

jadega ja ebaarusaamistega. Inimestele tundub, et elu ei saagi teisiti. Nad on olukordade küüsis ega saa paremat oodata kui ainult kannatuste vaheldust. Karske inimene, kes oma tegude üle aru peab, on kannatustest vaba, ja ta ei võta enesele kannatust alkoholi näol.

Nii on see kõige muugi halva eluviisiga. Kannatuste tules inimene on ahne vahelduste järgi. Ebaseadusepäraselt elades ei saa muud kui kannatuse. Võidakse küll mängida eluga ja naljatada elutõdede üle, aga see kõik ei ole muud kui kannatuste tekitamine ja levitamine.

Teater, kino ja romaan teeb rikutud elust põneva numbri. Siin tehakse kannatuse naljaks, ja profaneeritakse elutõdesid; selle kõige vastu pidise juures rikutud kannatav hing saab enesele vahelduse. Kui inimene arvab enesele lõbu valmistavat sellega, mis ei ole lubatav, siis paratamatult selle lõpptulemus on kannatus.

Inimene otsib enesele vaheldust ja rikub elu õiged vahekorrad.

Mis oleks siis õige tee, kuidas kannatuse kaotada? Tarvis on oma mõtted ümber mõelda. Tuleb olla enesega otsekohene ja kaotada oma varjatud soov seista kirgedes mõistatuse ees. Tuleb võtta julgus õieti mõelda ja õieti elada. Kui nähakse sisse ja hingeliselt pooldatakse seda, mis on õige, siis taganevad hukutavad kired.

Hea on elu ainult õieti elatult.

P.

Mis teeb alkohol

Õnnetus Vihterpalu pussitajaga Tallinnas.

Kaubarongi nr. 200 alla jäi Tallinna Balti jaamas esmaspäeval, 7. märtsil, õhtul k. 10.23 ajal Richard Rosenfeldt, 26 a. vana, el. Rohu tän. 25—14. Rongi rattad lõikasid õnnetul mõlemad jalad põlvede kohalt läbi. Ka tekkis talle pähe haav. Ta olukord on raske, kuid on võimalik ellujäämine.

Selgus, et tegemist on sama kraavitöölisega, kes laupäeva õhtul Vihterpalus kaklusel pussitas surnuks oma kaaslaste Dimitri Kusmini ja haavas raskelt Karl Piiri.

Peale pussitamist R. Rosenfeldt põgenes kohalt, asus rongile ja sõitis Tallinna, kus tal korter. Rongiette jäi ta purjusoleku tõttu.

Pussitamine ligastes teeõhtul.

Ligaste naiskodukaitse poolt oli laupäeva õhtul korraldatud teeõhtu kohalikus kaitseliidu kodus, millest võttis osa arvukalt ümbruskonna rahvast. Enne koosviibimise lõppu hakkasid aga kohapealsed Penserimaalt sisse rännanud venelased kaklema, kus mingi vana arve õiendamisel tungisid kallale Karulast pärit K. Volmerile. Kallaletungijad löid V-le kolm pussihaava, ühe selga ja kaks käsivarde. Haavatu kaotas palju verd. Kavenski, Borikovi ja Belovi nimelised kallaletungijad, kes olid purjus, eemaldati kaitseliitlaste poolt.

Haljala mehe viinasurm.

Õöl vastu 4. märtsi teatas politseile Haljala vallas elutsev Rudolf Luhe, et tema on leidnud Rakvere-Võsu maanteelt Kisuvere küla kohalt surnuna oma venna Johannes Luhe, kes on 32 a. vana. Lai- ba välisvaatlusel mingeid vägivalla tundemärke ei leitud.

J. Luhe oli töötanud Kisuvere küla Lootuse talus, kust sõitis koos Evald Lootusega Haljala ale- vikku. Seal tarvitatud ka tublisti viina ja lõpuks asus Luhe üksinda koduteele, kuhu ta enam ei il- munud.

Reedel, 5. märtsil, lahati Rakveres Haljala v. elutsenud Johannes Luhe laip, mis leiti Kisuvere lähedal maanteelt. Lahkamisel selgus, et surm on tulnud lämbumisest, mis tekkis mehe joobnud ole- kus lebamisest ninali lumehanges.

Mees külmas surnuks.

Pärnu, 5. 3. Eile leiti Pärnu jõel Blibernichti õllevabriku kohal jäält väheste elumärkidega mees, kes toimetati haiglasse. Seal selgus, et mehel — Pärnu kodanikul Henrik Seileril — on külmanud käed ja jalad. Seiler suri meelemärgusele tulemata.

Kuuldavasti oli Seiler vintispäi tulnud Sindist ja jäänud jääle magama.

Pussitamine kõrtsis.

Jõhvi alevi restoran „Vironias“ läksid tülli koha- lik kingsepp Robert Treiberg ja Illuka vallast pärit perepoeg Elmar Kriis. Sõnavahetuse juures haaras Kriis pussi ja lõi sellega hoobi Treibergile rinda. Haavatu toimetati Rakvere haiglasse, kus selgus, et haav on elukardetav. Lööja Elmar Kriis võeti vahi alla.

Õise teekäija päästetöö Raudalu maanteel.

Surmast päästis Tallinna lähedal Raudalu maan- teel õöl vastu reedet lõhkeainetelao vahtkonna vanem Illison talusulase Paul Vaiksaare ja ta hobuse. Hr. Illison leidis maanteel latikoorma kraavi kuk- kununa; hobune lamas seljali, jalad püsti ja oli juba lämbumisel. Inimest läheduses polnud näha. Leid- ja avitas hobuse jalule ja loom toibus peagi. Um- bes kilomeetri kaugusel latikoormast lebas näoga lumel palja peaga mees, kes oli joobnud ja magas. Kül- m oli mehele juba tublisti liiga teinud. Õnneks polnud siiski veel käsi ega jalgu võtnud.

Illison toimetas mehe oma koju, kus teda toi- vutas, kuni mees sai jälle jõu kätte ja hakkas rää- kima. Selgus, et tegemist on Mõigu-Suitsu talu su- lase Paul Vaiksaarega. Purjus päi oli ta kaotanud teadvuse, mis oleks võinud kujuneda saatuslikuks nii mehele kui ka hobusele.

Õlleõhtu traagiline lõpp.

Keila vallas (Harjumaal) sai teisipäeva õhtul sa- lapärasel kombel surma „Tänavotsa“ talu omanik Voldemar Paltsner, 42 a. vana. Tallinnast sõitsid kohale kriminaalametnikud juurdlema, kas on siin tegemist kuriteoga või õnnetu juhtumiga.

V. Paltsner oli läinud külla Liivamäe tallu, kus oli tehtud koduõlut, joodi seltsis õlut ja võeti ka viina, kuna Paltsner jäi üsna purju. Kui tallu il- musid veel paar meest, palus peremees, et need toi- metaksid Paltsneri koju. Mehed lahkusidki talust ühes Paltsneriga.

Umbes tunni aja pärast tuli Liivamäele veel kee- gi külamees. See leidis talu õuel meelemärgusetult

lamamas V. Paltsneri, kel nägu verine. Mees kanti tuppa, kus asetati toolile, püüti tuua ta meelemär- kusele ja pakuti isegi õlut juua. Kuid mees vajus toolile kõssi ega reageerinud äratuskatsetele. Sel- gus, et ta oli juba surnud.

Kahtlane röövimine.

Rõngu mees Karl Eichvald teatas neil päevil poli-itseile röövimisest, mis pandud toime Nõo kalmis- tu juures maanteel. Ära röövitud tal 210 kr. raha. Nüüd on politsei juurdlust toimetades tulnud arva- misele, et tegemist võib olla vargusega. Nimelt leiti E. joobnult maanteekraavis. Võimalik, et ho- bune ta maha paiskas ja mees kellegi poolt paljaks varastati. Hobune leiti hiljem Nõost.

Joobnud noormehed pussitasid.

Päite külavahelisel teel (Voka v.) tungisid Al- bert Merilaidile ja Elmar Annusele kallale Järve valla Peeri küla elanikud Valter Miron, Johannes Robert ja Arnold Aadermannid, August Vihman ja Nikolai Kemp, lüües pussihaavu.

Joobnu kukkus kaevu.

Kohtla-Järve lähedal juhtus omalaadne õnnetus noormehes August V-ga, kes õöl vastu pühapäeva tuli vintis koju. Tuisuse ilmaga ei vaadanud mees hoolsasti enda ette ja kukkus oma kodutalu õuel kaevamisel olevasse kaevu, mis üle sülla sügav. Kaevulangemine juhtus kella 3 paiku öösel ja alles kella 6 ajal pääses mees välja, kuna peremees juh- tus õue tulema ning kuulis sulase appihüüeid. Kui mees redeli abil välja aidati, oli ta külmast kange ja esimeseks mureks oli kangestunud keha soojen- damine saunas, mis õnneks õhtusest kütmisest oli veel tublisti soe.

Nursi mees suri rongi all.

Pühapäeval kl. 4.18 ajal jäi Võru ja Sõmerpalu jaamade vahel mootorrongi nr. 172 alla Nursi valla elanik Nikolai Kroon, umbes 40 a. vana. Ta sai peast raskesti vigastada. Rong peatus ning alla- jäänu võeti samale rongile, et viia Võru haiglasse, kuid teel heitis ta hinge.

Vedurijuht seletas, et ta näinud meest lamamas raudteel, kuid rongi järsk peatamine ei õnnestunud. Allajäänud juurest leiti tühi viinapudel purunenult. Arvatavasti oli mees viinastanud olekus.

Õnnetus surmaohvriga.

Raske õnnetus juhtus Tallinnas Narva maan- teel, kus taksiauto A-999 pörkas vastu posti ja pu- runes. Raskelt sai vigastada Amalie Apfelbaum, kes teel haiglasse Punase Risti autos heitis hinge. Autot juhtis Edgar Reinson, kellel, nagu pärast õn- netust selgus, polnud juhtimisluba. Reinson, kes oli jäänud terveks, jättis sõiduki õnnetuskohale ja põ- genes ära. Ta leiti hiljem oma kodunt, kus oli heitnud magama. Nagu selgus, oli mees viinastanud olekus.

Need on ainult paari päeva juhtumid ajalehtede teatel. Teatamata juhtumeid on igatahes kümne- kordselt rohkem.

See asjaolu peaks panema mõtlema! Järjekind- lasti väheneb sündivus ja suureneb alkoholi hävi- tustöö.

Lastele

Kui ei saa ja saama peab...

Aare oli isale abiks teri kotti panemas. Ta hoidis kotti ja isa kallas matist kuldseid rukkiteri.

„Kott sai liig täis, isa, kuidas sa selle nüüd kinni köidad?“ küsis Aare, kui isa kallas ja kott sai juba üle ääre täis.

„On veel ruumigi,“ vastas isa ja sealjuures võttis koti äärtest kinni, tõstis koti pisut üles ja siis lõi seda kõvasti vastu maad. Niikohe terad alanesid ja kotti jäi veel ruumi.

„No nüüd on küll täis“, hüüdis Aare, kui teri oli juure kallatud ääreni.

„Ei ole veel,“ lausus isa, „saab veelgi juure panna.“ Isa võttis koti uuesti enese kätte ja sakutas selle kallal. Ja tööpoolest avanes tühi ruum, kuhu mahus veel üsna hulk teri.

Nii on sagedasti ka meiega lugu. Mõnikord näib, et ei suuda, ei saa, kui aga tõsiselt ette võtta ja püüda, siis suudab ja saab küll. Arvame, et pea on arvusid ja sõnu juba täis, nii et ei mahu enam juure. See on vale arvata. Meie pea mahutab palju. Sinna mahub kõik, mis me iganes tahame. Kui meil on tarvis midagi õppida, siis pruugib ainult tahta õppida, — küll siis ka pähe jääb. Kui õhtul näibki, et pea on täis, siis hommikul on jällegi ruumi peas küllalt uue teadmise vastuvõtmiseks.

Meil on võimalus hästi õppida, osavsti mängida ja ka vanematele abiks olla, kui ainult tahame. Kõik saame, kui tahame.

Teeme järelduse: Mis siis, kui ei saa ja saama peab? Tuleb tahta ja teha.

Ema kiri

Keegi noormees, kes oli jõudnud oma teenistuses õige tähelepandavale kohale, andis ühel päeval oma emale kirja ja ütles: „Kallis ema, see kiri valmistab sulle kindlasti head meelt.“ Ta tahtis an-

da emale lugeda kirja, mis oli hiljuti saanud, kus talle pakuti veel paremat kohta. Kuid kogemata ta andis emale hoopis teise kirja. See oli kiri, mille ema ise oli kirjutanud hulga aastaid tagasi.

Ema oli kirjutanud mõnesuguseid nõuandeid oma viieteistaastasele pojale, kui see oli sunnitud kodust lahkuma, et leida teenistust. Ema ise oli selle kirja juba ammu unustanud, kuid nüüd seda kirja kätte võttes tulid mineviku silmapilgud meele.

Noormees sattus pisut segadusse nähes ema käes seda vana kirja. Viimaks ta naeratas ja ütles: „See on kõige väärtuslikum asi, mis mul on, ja ma tahan seda alal hoida nii kaua kui elan. See kiri on näidanud mulle nii mõnigi kord teed ellu. See on mind ka hoidnud halvale teele sattumast.“

Ema kiri oli nõnda:

Armas poeg. Nüüd, kui sa oled võõraste keskel ja ma ei saa sind juhatada, siis pane minu järgmisi nõuandeid tähele.

Tõuse kohe üles, kui sind äratatakse. Pese ennast enne kui riidesse paned. Hoia hambad puhtad, sest puhas su kuulub puhta südamega ühte.

Ole sõnakuulelik. Mõttele, et kui ei oleks korda ja alistumist, siis variseks kogu maailm kokku. Ka sinulgi tuleb kannatada, kui sa ei ole sõnakuulelik.

Ole õiglane ja räägi tõtt. Arad valetavad; sa ju ei ole arg, sina ei peaks valetama.

Ole ustav. See on meie ülim ja õnnelikem kohus.

Pea meeles, et sinu kohus on oma vanemaid hästi esindada, neile au teha. Kui oled aus, õiglane ja puhas, siis võidakse sedasama arvata ka sinu vanematest.

Õpi kõike head. Hoidu sellest, mis ei ole sünnis.

Pea meeles, et mina sind armastan.

Palu Jumalat, et ta aitaks sind olla puhas, õiglane, aus ja terve.

Sinu ema.

Kuidas saab toit vereks

I. Anatoomiline osa.

Iljuti oli Berliinis näitus inimese üle. Seal oli inimese organism ja selle funktsioon seatud vaatleja silme ette lihtsalt ja arusaadavalt. Siin toodud pilt on ka pärit sellelt näituselt. Seedimistoimed on kujutatud võrdluspiltidega; neljateistkümne töölisega on esitatud miljonid ja miljardid rakud, mis võtavad osa toidu ümbertöötamisest.

Toit kontrollitakse enne suhujõudmist nägemise-, haiste- ja maitseorgani poolt. Lõikhambad purustavad toidupala vähemateks osadeks ja purihambad teevad selle täiesti peeneks; toit saab näritud ja sõtkutud ning süljega segatud. (Kolmas tööline kujutab süljenäärmeid.)

Kui toit on suus hästi läbi töötatud ja parajaks vedelaks pudruks muudetud, siis läheb see söögikõri mööda makku. Söögikõris on palju ringmuskleid, mis üksteise järele kokku tõmbuvad ja sedaviisi lükkavad toidu mao suunas edasi. Neist lihastest alluvad meie tahtele ainult ülemised, kuna alumised lihased töötavad automaatselt reflekside tagajärjel. Niisiis toit ei vaju alla mitte oma raskusest, vaid seda teevad musklid söögikõris.

Kui toit on jõudnud makku (pildil kujutatud suure anumaga), siis seal saab ta uusi seedimisvedelikke, mida nõristavad vastavad näärmed. Toit saab õige tublisti segatud. See toimub maoseintes olevate lihaste rütmilisel kokkutõmbel.

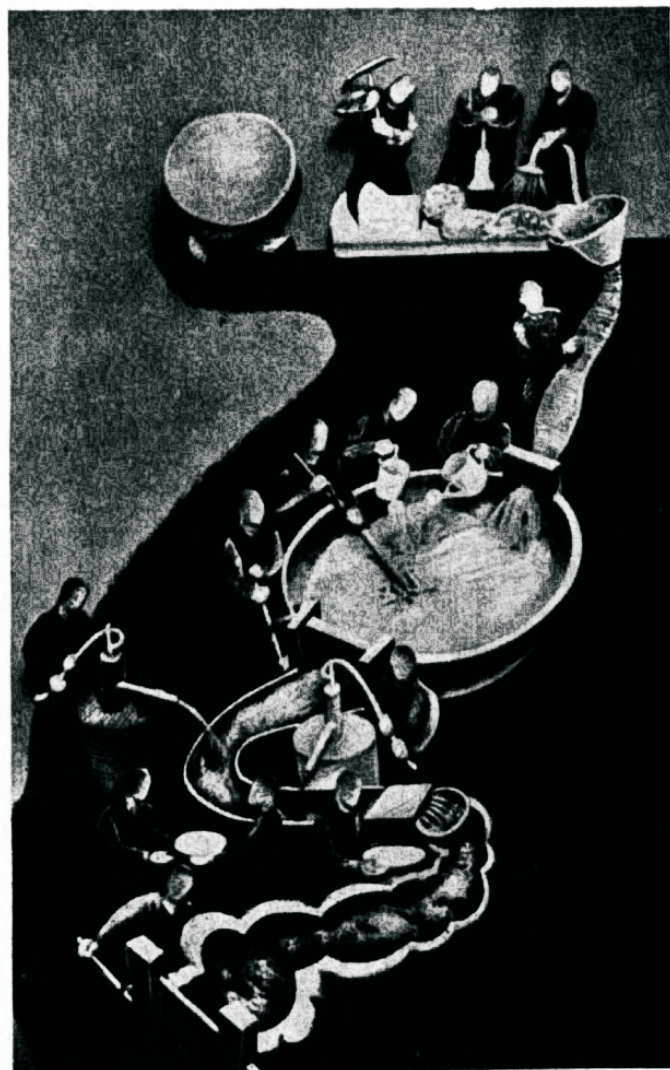
Siinjuures tuleb ära märkida kui tähtis on see, et toit saab õiete peeneks näritud: see ei ole üksnes tervisliku vaid ka kokkuhoidliku tähtsusega. Mao alumises osas olev valvemuskel avaneb aegajalt, ja selle õige kitsa avause läbi pressitakse ainult külalt vedel ja peen toidumass, kuid jämedamad osad jäävad makku nii kauaks kui on peeneks sõtkutud, või soolhappega sulatatud, või koguni ära mädanenud. Eriti viimasel on halb mõju organismile. Kui suured tükid või raskesti seeditav toit (eriti lihatoiduga saadud lihaste kõõlused) on liig kauda maos, siis ärritab see liig palju teatavaid näärmeid, et nad eritavad liig palju seedevedelike (näit. soolhapet) ja koormavad keha. Mõnel juhul võib see kaasa aidata selleks, et teatud kohad maos saavad vigastatud ja tagajärg on maohaavad. Ka võivad näärmed väsida ülekoormatusest, ja siis on organismil hapete puudus. Selle tagajärg on käärimine maos ja sagedane või alatine kõhulahtisus ning muud väärnähtused. Tihti on inimesel halb hingeõhk; selle põhjuseks võib olla maorike või seedimata jäänud

toiduosade mädanemine. Paljud kannatavad selle pahe all, sest nad ei võta aega toidu korralikuks närimiseks, või ei anna aega maos olevale toidule seedimiseks, süües liig vara uut toitu peale. Muidugi, siis oma vitsad peksavad. Siin tuleb ka veel mainida toidu halba koosseisu, näiteks piim ja liha, piim ja hapud puuviljad (õunad), mis mõjub seedimisele halvasti.

Maost läheb toidumass peensoole, kus ta seguneb sapiga ja kõhunäärme nõrega. Peensoole pikkus on umbes 5 m. Siin saab toit täiesti ümber töötatud. Toitaned lahutatakse lihtsamateks aineteks, mida keha saab tarvitada. Läbi soolte seinte lähevad ümbertöötatud ained verre. (Pildil on see toime kujutatud kahe töölisega, kellel on käes valge puhas kauss.)

Järelejäänud toiduosad, mis on kehale kõlbmatud, lähevad läbi jämesoole ning saavad lõpuks kõrvaldatud kehast.

Toidu saatus meie kehas

II. Füsioloogiline osa.

Tihti mõtleme imestusega, kuidas on see võimalik, et söödud toit saab vereks.

Seedimisetoime on väga keeruline. Öeldakse, toidu seedimine algab juba enne suhujõudmist. Sest mida isuäratavam on toit juba vaadates ja haistes, seda kergemini ta seedib. See on tingitud närvikavast. Tekkinud tunde (näiteks haistes) mõjul hakkavad teatavad näärmed eritama seedemahlasid. Vastupidi, seedemahlade eritust võib takistada vastik lõhn, viha, väsimus, kurbus, halb meeleolu, jne. Seepärast on hea toidu valmistamine suur kunst. Ei ole ka õige mõelda, et on ükskõik kuidas toit välja näeb, kuidas ta lõhnab, millise nõu sees ehk kuidas teda lauale pannakse ja millises meelsuses teda süüakse.

Tegelik keemiline toiduümbertöötamine algab suus, kui sülge segatakse toidusse. Sülge eritavad kolm paari suuri ja hulga väikesi süljenäärmeid. Kõige suuremad neist asuvad kõrva all, alumise lõualuu taga. Sageli leiavad näärmetesse tee teatud pisikud ja tekitavad seal põletiku, mida nimetatakse mumsiks.

Sülge ei eritu alati mitte ühepalju, vaid onoleb toidu maitsvusest, lõhnast ja saadud ettekujutusest. Tundenärvi kaudu läheb impulss (teade) piklikku peaaaju, kus asub süljenäärmete närvide keskus, ja sealt saadetakse impulss (käsk) sülje eritamiseks. Ööpäevas eritub sülge umbes 1 liiter, millest 99% on vett; muuks sisalduseks on soolad, eriti kaltsiumbikarbonat, mis laguneb suus leiduvate bakterite tegevusel hambakiviks ja söehappegaasiks. Peale soolade on süljes veel teatud ferment — ptüaliin. Fermentil on see omadus, et ta mõjub teatavatele ainetele, ilma et ise sealjuures muutub keemiliselt. Ptüaliin algab toidus leiduva tärklise lahustamist ja suhkruks muutmist.

Maos mõjub toidule maomahl, mida eritavad väga paljud väikesed maoseintes asuvad näärmed. Maomahla eritus toimub osalt refleksi kaudu nagu süljegi eritus, ja osalt keemilise ärrituse mõjul, mida põhjustavad toidus leiduvad ekstraktained.

Maomahlas on umbes ½% soolhapet, sellest on tingitud tema hapu maitse. Soolhape on kange vedelik ja ta mõjub surmavalt igale elavale rakule. Selle ülesandeks ongi hävitada kõik bakterid, mis satuvad makku. Kui aga maos on liig vähe soolhapet, või puudub see täiesti, siis on bakteritel hea võimalus pääseda sooltesse ning tekitada seal vi gasid.

Fermentidest sisaldab maomahl valkudele toimuvat pepsiini. See lahustab valgu lihtsamateks

osadeks — proteoosideks ja peptoonideks. Need on kergemini lahustuvad ained.

Võib tõsta küsimuse, miks ei seedi magu iseennast, kuna seal on ju nii kanged seedemahlad? Asjaolu on järgmine: mao seintes on ka näärmed, mis eritavad n.-n. anti- või propepsiini. See vedelik katab kogu maoseina ning kaitseb seda seedemahlade mõju eest. Kuid teatud tingimustel võivad näärmed mõnes kohas oma tegevuse katkestada ja selle tagajärjel tekib maoseinas haav — magu seedib iseennast. On katsetatud rottidega, andes neile ainult saia ja vett. 50% neist said maohaavad, sest antipepsiini eritavad rakud olid jäänud liig nõrgaks ega suutnud soolhappe mõjule vastu panna. Saias ja vees ei ole vitamiinisid; neid saab peaaegjalikult toortoidust.

Kõige põhjalikum seedimistoime on sooltes. Seal seguneb toit sapiga ning kõhunäärme ja soolte näärmete nõrega.

Kõhunäärme ei erita seedemahla mitte alatasa. Kui maomahl, mis toiduga tulnud soole, mõjub ärritavalt soole seinale, siis viimane eritab verre teatavat ainet — sekretiini, mis omakorda ärritab vere kaudu kõhunääret nõnda, et see eritab seedemahla.

Kõhunäärme nõre sisaldab fermente kõigi toiduainete seedimiseks. Fermentidest võiks nimetada: 1) Diastaas; sellel on umbes samasugune ülesanne nagu ptüaliinilgi, kuid palju põhjalikum. Ta muudab süsivesikud, nimelt tärklise viinamarjasuhkruks, mis võib saada verre vastu võetud, ja veri viib teda igale rakule. 2) Triüpsiin lahutab maos lahutamata jäänud valgud peptoonideks. Triüpsiin koos soole fermentiga (erepsiiniga) lahutab peptoonid veel lihtsamateks osisteks — amiinhapeteks, milliseid on arvutatavasti üle 20 liigi. Sedaviisi ümbertöötatud ained lähevad verre. Neid tarvitatakse rakkude ülesehitamiseks ja organismi tegevuses hoidmiseks. 3) Rasvade jaoks sisaldab kõhunäärme nõre lüpaasi. See ühes sapiga lahutab rasva glütseriiniks ja rasvahappeiks; need võtab veri vastu.

Keha saab tarvitada rasvaineid ainult koos süsivesikutega. Seepärast ükski olevus ei saa elada ja olla tegevusvõimeline, kui toitub ainult loomarasvast, küll aga saadakse elada täiesti ilma loomarasvata, sest organism muudab süsivesikud rasvaks.

Nii oleme lühidalt vaadelnud kuidas toit saab vereks ning ühtlasi märkinud mõningad tervishoidlikud vajadused.

E. Kana.

Aprillis ilmub „Meie Aja“ tervishoiu number.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talituse Tallinnas, Merepuistee 14-a. Tel. 509-41.

Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. A. Eesti Liidu väljaanne.

Hind: aastaks 2 krooni, poolaastaks 1 kroon 10 senti, üksiknumber 20 senti. Tellimine kõigist postiasutustest.